

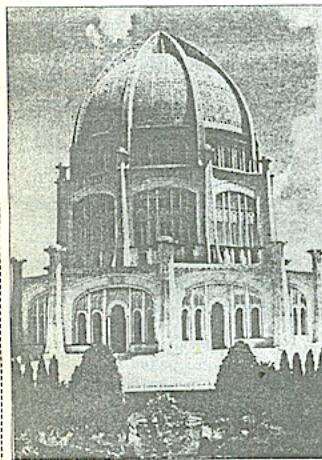
ZİRVƏ YOLU

"AZƏRBAYCAN YOLLARI" QƏZETİNİN ƏSASINDA

Allah bizi dost-lardan qorusun, düşmənlə biz özümüz də bacararıq.

Atalar

BƏHAI DİNİ VƏ DÜNYA BİRLİYİ

Bəşəriyyətdə baş verən böhrənin bünövrəsi əsasən mənəvi məhiyyətlə əlaqədardır. Ona görə də bu böhrənin aradan götürülməsi üçün mənəvi vəsitsələrdən istifadə olunmalıdır. İnsanları dayışdırmaq və mənəvi tərbiyələndirməyə, onların iradəsinə və idarikinə təsir etməyə, onların əqlinqanı və əməllərinə istiqamət verməyə qədir olan yaradıcı qüvvə lazımdır. İraqından və millatindən asılı olmayaraq bütün dünyaya xalqlarının on çatın anlarında üz tutub tapındığı, bütün qəlbələrdə özüne yetərən bir İlahi İnam var ki, o da dindir.

Bu mövzu ilə bağlı oxucularımıza dəha geniş məlumat vermək üçün Bəhai icmasının İctimai Əlaqələr Komitəsinin katibi Azər Cəfərova müəcidiət edik.

Bəhailiyin XIX əsrin ortalarında: İranda: yərənib Azərbaycanca; Türkiyə, Rusiya; oradan Avropa; Amerika; Afrika və Avstraliyaya yayılmışdır. Hazırda: dünyanın 254 ölkəsində bu dinin ardıcılları vardır. Cavan olmasına (158 il) baxmayaraq, "Britaniyalı" ensiklopediyasının məlumatına görə o dünyada: yayılmışdır. Mənəvi dirlər arasında: birinci yerdə durur. Mərkəzi Afrika; Cənubi Amerika; Hindistan

və Okeaniya: adalarında: insanların bu dina dəha: çox maraqlı göstərməsi və qəbul etməsi müşahidə edilir. Bunuñla: belə ardıcıllarının sayı 6 milyondan çox deyildir. İslam, xristianlıq, həttə: yəhudidin öz aralarında: rəqabət aparan yüzlərlə: məzəhib, toriqat və cərsəyanı: parçalandığı halda: Bəhai Dini ruhani baxımdan vahid, inizibati-təşkilati baxımdan issa: çox ciddi mərkəzləşdirilmiş, bəsliñməz Beynəlxalq Dini Taşkilat kimi çıxış edir. Bəhai Dinində ruhani təbəqə (molla; keşis və s.) yoxdur. Onun inizibati qurumları, o cümlədən Ali Qarunvericisi və İdarəetmə orqanı olan "Allahın Uca Ədalət Evi" yerli, mili və beynəlxalq səviyyədə keçirilan demokratik sekillər vasitəsilə formalasdırılır. Bəhailörün fikrincə, Dinin gücü ardıcıllarının sayı ilə deyil, ardıcıllarının birliyi ilə ölçülür. Bəhai Dini Beynəlxalq hökumət taşkilatı kimi BMT-nin bir sira: qurumlarında: (EKOSOS, YUNİSEF, YUNEP və s.) faal iştirakı ilə, planətimizdə sülh, qlobal ekologiyani və insan haqlarını qorumaq sahəsində öz töhfəsini verir. Bir sıra: üçüncü dünya: ölkələrində bəhai icmaları dövlətinə: sahiyyə, təhsil, mədəniyyət ilə bağlı sahələrdə nüfuzlu təsirə: malikdirlər. ABŞ, Kanada; İngiltərə və digər qərb ölkələrində də bəhai icmaları: nüfuzlu dini azähl hesab olunur.

Bəhai Dininin vətəni İran olasdə: dünyamın heç bir ölkəsində (keçmiş SSRİ istisna: olmaqla) bəhailör burada: olduğu qədər qaddarlıqla: üzəlşəməmişlər. Son yüz əlli ildə İranda: bu dinin ardıcılı olan on minlərlə insan olmazın zülmələrə: məruz qalmışdır. Dəfələrlə istor: şah, istorşa: dəindi ki rejim dövründə İranın müxtəlif şəhər və əyalətlərində minlərlə insanın ölümüne: səbəb olmuş tələklər tərdidilmiş, bəhailörələrə məxsus evlər, dükənlər, müssəsələr yandırılmış, ibadət evləri və qəbir-

stanlıqlar dağıdılmışdır. Təkə qotla yetirilənlərin sayı 20 min nəfərdən çox olmuşdur. On minlərlə insan qonşu ölkələrə, Avropa; və Amerikaya: qaçmışa: məcbur olmuşdur. Ölkədən çıxmak imkanı olmayan 500 min bəhai an elementar insan haqlarından (dövlət idarələrində: işləmək, ali təhsil almaq, iri mülkiyyətə: sahib olmaq və s.) məhrən edilmişdir. Yalnız BMT-nin və dünyə: içtimaiyyətin təzyiqləri altında: İran hökuməti 1992-ci ildə bəhailörə qarşı kütüvə edam və təqib kompaniyasını dayandırımağə: məcbur olmuşdur.

Bəhailiyin Azərbaycanda: da 140-150 illik tarixinin olmasına: baxmayıraq, bir çoxları üçün o naməlum olaraq qalmadıqdadır. Halbuki XIX əsrin sonları XX əsrin avşalı: "babı" kimi təmənan, lakin nozakatlı davranışına; əxlaqına: və dünyə: görünüşünə görə öz hamşənlərindən seçilən bəhailör Azərbaycanda: mətarafçılığını: yayılmışında: əhəmiyyətli rol oynamışlar.

Bəhailör hor cür xurafatı, mövhüməti, cəhaləti pisləmiş, qadınların ailədə və camiyyətdə kişilərlə bərabər hüquq: malik olmasına; qadınların atılması, qızlar: dünyəvi təhsil verilməsini və təkniqəlhülli töbliğ etmisi və bunu öz icmalarında: həyatə: keçirmişlər. Fanatik mollaların etirazına: baxmayıraq, bəhailör Azərbaycanın tərəqqiparvar şəxslərinə - Mirzə Ələkbər Sabir və başçularına: mənəvi maddi yardımçı olmuşlar.

XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan bəhai icması öz ardıcıllarının sayına: görə müsləmanlardan və xristianlardan sonra: üçüncü yerdə durdurdu. 1937-ci ildə bəhai dini "xirdə: burjuaziyanın dini ideologiyası", bəhailör isə "beynəlxalq imperializm casusları" elan edərlərə: təqiblərə: məruz qalmışlardır. Həmin il Bakı icmasının Ruhani Şurasının 9 üzvü həbs edilərək gülləşənmişdir. Sonra: dəha: 29 noşar bu ağır cəzaya: məhkum edilir. Xüsusi göstərişlə Bakı, Balaxanı, Gəncə,

Bərdə, Şəki, Göyçay, Naxçıvan, Ordubad, Sabirabad, Səlyan, Şəumaxı və digər icmalar dəmdarlıq in edilir, üzvlərinin bir hissəsi həbs edilir, qəalanları Qazaxstan: sürgünə göndərilir. Repressiya lardan canları qurtaranlar qox gizli, şəraitde fəaliyyət göstərməyə: macbur olurlar. Sonrakı on illiklər də təkrar-təkrar təqiblərə baxmayıraq, Azərbaycanda: bəhailiyi kökündən qoparmaq mümkün olmur. Sonuncu dəfə re pressiya: 1982-ci ildə Andropovun qisa: hakimiyəti dövründə baş verir. KQB qızılı görüşlərdən xəbor tutaraq Bakı icmasının bəzi üzvlərini bir günlük həbsə: məruz qoyur. "Perestroyka" və sonrasi: aylar yenidən bir yərə toplaşaraq Bakıda: və digər yerdələr icmaları borpəctimishlər.

Bəhailörün öz inamları yolunda: hər cür fiziki və mənəvi təzyiqlərə: fədakarlıqla: dözmələrinin, həttə: ölümə razi olub, lakin qəjədərinən və dönməmələrinin sabobını: anlamayaq üçün bu Dinin tarixinə və asas prinsiplərinə: nəzər salmaq lazmıdır.

1844-cü il mayın 3-də İranın Şiraz şəhərində Seyid Əli Məhaməd adlı şəxs özünü şəhərin 12-ci imamı - Mehdi Sahib - az Zaman elan edərək Bab (ərəbcə: "gəpi" deməkdir) adlandırır. Həzərət Bab bildirir ki, onun galisində asas məqsəd: insanları Ondan sonra: galəcək Böyük Peygəmbərin Zühuru ilə müjdələməkdir. Həzərət Bab: insanları cəhalətdən uzaqlaşmaq: qardaşlığı: bərabərliyə, adələtə: qığırmaqla: Yaxın və Orta: Şərqi lərzəyə: gətirən bəbələr: hərəkatına: sabob olur. Qərb tədqiqatçılara: etirafına: görə Həzərət Bab: sosial: səhərləri: öz qabaqcılığı ilə XIX əsr Avropa: içtimai: fikrini: dəfələrlə: arxada: qoyurdu. Həzərət Bab: Təbrizə: gətirilir və 1850-ci il iyulun 9-də: cəmaat qarşısında: edam edilir. Yalnız 150 min insan xüsusi qəddarlıqla: qotla yetirildikdən sonra: bəbələr: hərəkatı: yatrılır. Bu hadisələr zamanı Həzərət Babın tərəfdarı: Mirzə Hüseyn Əli - Bəhəulla:

(ərəbcə: "Allahın Nuru" deməkdir) tutulub: zindana: salınır. Sonra: həbə: İraq: sürgünə: avaz olunur. 1863-cü ilin aprelində Həzərət Bəhəulla: Özünü Həzərət Babın: öncədən xəbor: verdiyi: Böyük Peygəmbər olduğunu: boyan edir. Ardıcılari: bu xəbori: sevinclə: qarşılıy়ar, Həzərət Bəhəulla: Allahın: rosulu: kimi: tanrıy়ar. O: dövrdən etibarən Həzərət Bəhəullahın: ardıcılari: özlerini: "bəhai": adlandırlırlar.

Həzərət Bəhəulla: 40 illik məhbəsə: və sürgün: hayatından sonra: 1892-ci ildə Osmanlı İmperiyasının uc-qarşı: olan: Əkkadə: (indiki: İsrail: erazisində) dəyinəsi: dəyisir.

Həzərət Bəhəullahın: nazıl: etdiyi: bu: Dinin: bəzi: prinsipləri: üzərində: bir: qədər: ətraflı: dayanıq.

Bəşəriyyətin Bərliyi: Həzərət Bəhəullahın: dini: təlimində: Bəşəriyyətin: Bərliyi: mərkəzi: mövqədə: durrur. Ən qadim: dövründə: insanlar: ayri-ayri: aila: qrupları: halında: yaşamış, sonralar: bu: qruplar: qabilə: birləşkərə: qurulmuş, şəhər: dövlətlər, xalqlar: və: nəhayət: XIX-XX: asrlarda: müsəsə: dövlətlər: və: millatlar: yaranmışlar. Həzərət Bəhəulla: bildirir: ki, Bəşəriyyətin: bərliyi: növbəti: sosial: marhəlidir. O, hansısa: qüdratlı: qruplaşma: tərafından: yuxarıdan: tətbiq: edilmə: asıldır. Dinindən, irqindən, milletindən: asılı: olmayaq: aradıq: hər: bir: kəs: "dunya: bir: vətəndir: və: bütün: insanların: onun: vətəndəsidir": prin siplini: qəbul: etdi: dənə: sonra: bu: Bərlik: yaranacaqdır. Lakin: Bəhai: Dinində: bu: Bərliyi: gedən: yolu: konkret: tədbirləri: da: müyyən: olunmuşdur.

Məqələnin hazırlanmasında: göstərdiyi: kōməyə: və: qiyəmtli: məsləhətə: görə: Bəhai: icmasının: içtimai: Əlaqələr: Komitəsinin: katibi, elmlər: namizədi: Azər: Cəfərova: öz: minnədarlığımızı: bildiririk.

(Ardı: gələn: sayımızda)

Tərənnə: Nəbiqiz